

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Kaulskroniten

1:2000

FLOTTANS MÄN FRÅN KARLSHAMN GÄSTAR KARLSKRONA!

Fredagen 24 mars kl 19.00 i Konserthusteatern

Biljetter köpes i nya föreningslokalen, Alamedan 11, på onsdagar 17.00–19.00. Biljettbeställning kan även göras på telefonnummer 0455–101 91 onsdagar samma tid.

Preliminärbokning kan göras dygnet runt på telefonsvararen 0455–101 90.

Försäljning speldagen i konserthusets kassa en timme före föreställningens början.

Biljettpris endast 80 kronor.

Föreningen Gamla Carlsrona

Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5

Bankgiro 387-1068

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsrona, Nr 1, 2000
15:e årgången. Upplaga 4.500 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlsrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona

Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90

Redaktör:

Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningsskär, tfn: 0455-33 94 27

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar resp. författare.

Redaktören har ordet!

Välkomna till den 15:e årgången med Kaulskroniten, medlemsblad för 55-åringen Gamla Carlscrona.

Jag vill mycket kortfattat hälsa med några rader, då vi har ett digert material, att få plats med.

Det har varit bråda dagar för styrelsen då vi, som jag antydde i förra numret, flyttat till Alamedan 11.

Ja, det blev så och vi håller nu på att installera oss i den nya lokalen. Mina vänner i styrelsen har lagt ner ett enormt arbete på detta. Ingen undantagen, skänker jag ändå en särskilt varm och tacksam tanke till Gun Ekedahl, Kerstin Petersson, Jan-Erik Jansson och Göran Mårtensson för allt arbete och förmågan, att samtidigt hålla verksamheten igång...

Jag hoppas Ni har möjlighet att någon gång komma hit och trivas i de gamla 1600-talsrummen, som nu är allas vår föreningslokal.

Ett stort arbete har lagts ned på årsboken 1999 – seklets sista. Den kom sent ut, men vi har i gengäld fått många berömmande ord för mycket hög kvalitet. Bakom innehållet, berättelsen om de båda entreprenadmaskinsfirmorna *Dynapac* och *Carl E. Lindwall*, döljer sig mycket karlskronahistoria från det nu gångna seklet.

Människor och maskiner kan vara ett intressant ämne, och för att anknyta till detta, och lite skämtsamt visa att "även redaktören kan"; vill jag avsluta med en maskinbild - en lastbil, som jag tycker kan vara värd att få gå till historien.

Sten A. Petersson betraktande en brevkniv vid stadsvandring i Rådhuset den 17 augusti 1998. Foto: Gunnar Ekström.

Karlskrona Hattfabriks sista lastbil med hattkartonger utanför Tullkammaren våren 1970.

Fabriken lades ned i juni samma år – alltså 30 år nu till sommaren! Säkert finns många som minns slitet på fabriken och kanske någon som kört bilen ännu i livet.

Själv minns jag hattarna och jag ägde i övre tonåren en sådan. Fabriken slogan, den var verkligen bra:

"En bra karls krona – en bra Karlskrona!"

Eder Sten A. Petersson

Redaktören visste inte, när han skrev ovanstående rader, att min fader, Sten Mårtensson (som fortfarande lever), arbetade på Hattfabriken från oktober 1960 till 31 januari 1964 (resten av sitt yrkesverksamma liv var han maskinist på ÖrlbS). Där körde han bl.a. lastbilen på ovanstående bild: En *Opel Blitz* med rak 6-cylindrig bensinmotor vars prestanda ofta fick utnyttjas. Det var alltid bråttom när hattarna skulle levereras och på de hala gatstenarna fick bakhjulsdriften hjälpa till vid kurvtagningen...

Enligt farsan flyttade tullverksamheten från Drottninggatan 63 till huset på bilden någon gång under 1963, fast han hade inte hattkartonger på flaket när han var där. Det var inte så mycket export av hattar tullärendena gällde utan främst import av kaninhår m.m.

Själv har jag egna erfarenheter av huset; idag hyser det kommunstyrelsens sessionssal där jag tillbringat åtskilliga timmar i sammanträden... Öppningen i fasaden mot Thore Christoffersgatan har murats igen och tegelväggen ser idag inte så fräsch ut som på fotot.

Ordföranden

Per Rostin har haft vänligheten skriva en artikel om Borgmästaregatan 6, där Föreningen Gamla Carlsrona hade sin verksamhet under 1900 talets sista tre år. Per hade sin arbetsplats, vilket han kommer att berätta om här, hos Svenssons El, just i denna fastighet.

Per Rostin är en för föreningen mycket intressant personlighet, som jag skulle kunna berätta mycket om. Han är den ende som ännu finns i livet, av dem som var med i den första styrelsen 1945.

Ja, Per var rent av med då initiativet togs. Han kan berätta om hur Erik Langemark, för tillfället inkallad i det militära och hemma på permission, tog upp idén med Swahn och Per att bilda en kulturförening.

Den första föreningslokalen var ett rum i Blekinge museum, Nordenskiöldska gården, granne med fastigheten det här skall förtäljas om.

Per har haft många "strängar på sin lyra" då det gäller karlskronahistoria, bland annat var han under 20 års tid verksam som kulturskribent för Blekinge Läns Tidning.

För den breda allmänheten, är den nu över 80 år gamle Per Rostin, nog mest känd för att ha gått med i "Första Maj-reveljen", oavbrutet sedan 1928. Hans stora intresse är militärmusik och han är med i Svenska militärmusiksamfundet, där han vid flertal tillfällen medverkat i deras tidskrift.

Nedanstående akvarell av Sven-Olof Bergström tillhör F.G.C. Övriga bilder ingår i Per Rostins omfattande arkiv. Han har själv tagit färgbilderna.

Redaktören

Gamla Borgmästaregatan 6 i kv. Bonde

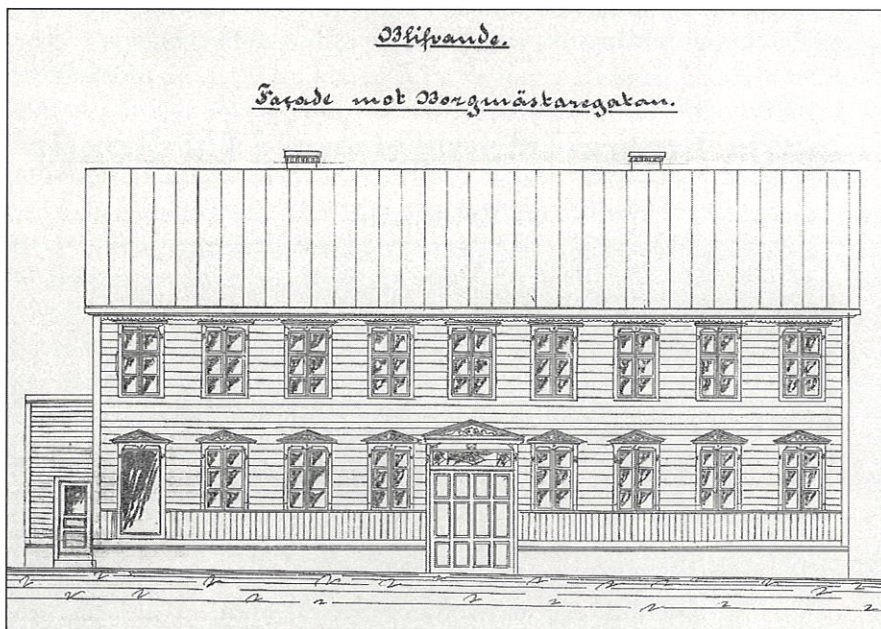
av Per Rostin

Detta fotografi är taget omkring år 1870 med f.d. gamla övningsplatsen för Marinregementet på Amiralitetsslätten, ett femtontal år innan varvstunneln till örlogsvarvet invigdes.

Rakt fram på bilden Nordenskjöldska gården, f.d. Blekinge Museum, och till vänster om denna vid andra huset på Borgmästaregatan med byggnadsställningar pågår uppförandet av Borgmästaregatan 6.

En ritning av den anrika fastigheten Borgmästaregatan 6 i kv. Bonde vid sekelskiftet, vars längd är 24 meter.

Fastigheten var färdigbyggd omkring år 1875 och några av de första butiksägarna i gamla 6:an och fram till våra dagar har varit följande:

Enligt annons i *Karlskrona Tidningen* den 18 oktober 1888;

Uti Nya Cigarrhandeln,
Borgmästaregatan n:o 6,
finnes ett nytt och väl sorteradt lager af
in- och utländska Cigarrer och Cigaretter,
Snus, Rök- och Tuggtobak, samt dessutom
allt hvad till en väl sorterad cigarrhandel
hörer. Och får jag härmed innesluta den-
samma i ärade allmänhetens benägna håg-
komst. **Ellen Nilsson.**
(3700)

marknadsför *Ellen Nilsson* sin *Nya Cigarrhandeln* med nytt och väl sorterat lager av in- och utländska Cigarrer, Cigaretter, Snus, Rök- och Tuggtobak.

En välkänd karlskronafirma startade fredagen den 3 december 1910 en väl sorterad Cigarr, Tobaks- och Tidningsaffär, nämligen *Cigarrhandlare C.T.Hj. Nikolausson* under namnet "SVEA".

Tillkännagifvande!

Fredagen den 3 december kommer undertecknad att uti lokalen Borgmästaregatan 6 öppna en väl sorterad Cigarr, Tobaks- & Tidningsaffär och rekommenderar mig i benägen hågkomst vid behof af cigarretter, cigaretter, tidningar, tidskrifter m m.

OBS! Jultidningar gratis erhåller hvar och en som före den 15 dennes abonnerar på tidskrifterna Veckan och Allers Familj-Journal för år 1910.

Högaktningsfullt
Cigarr- och Tidningsaffären "Svea".
T. Nikolausson.

9865

Annons i *Karlskrona Tidningen* 1910.

Under Caféernas blomstringstid med Caféöverflöd här i Carls-Crona under 1920 - 1950-talen, hade staden då under denna period omkring ett femtiotal små-caféer och Conditiorier. Jubileumsåret 1930 inrättades ett Café några år framåt med det klingande operanamnet "*Mignon*" av två systrar.

Efter denna epok tillkom *Olssons* väl sorterade Glasaffär.

1937 övertog *Erik Svenssons El.-Byrå* lokalen – med gårdsutrymmen – under en längre period fram till 1986. Ett tidsskede av 53 år!

Gårdshuset i gamla 6:an

Den sista hyresgästen, som bodde i det år 1994 rivna gårdshuset i gamla 6:an, var änkefru *Kristina Nilsson*, född *Nöbbelin*. Hon hade varit torgförsäljerska i staden och avled den 1 april 1939.

Denna gamla dam måste ha haft en stålhälsa, som kunde uthärda en sådan påfrestande kyla, i synnerhet vintertid, först på torget med försäljning, sedan hem i kylan och elda i en kakelugn, som skulle värma upp dessa två rum.

Denna branta trappa leder upp till lägenheten, som bestod av två rum och ett litet kök. Båda rummens uppvärmning bestod av en enda kakelugn och i köket fanns endast gas för matlagning.

Under lägenheten låg vedbodarna och taket bestod av tunna bräder klädda med tjärpapper. Ingen "drömlägenhet"!

Den gamla stammen av dåtidens människor var härdade, enkla, plikt-trogna och klagade aldrig. Vi som var elmontörer på firman beundrade denna fysiskt starka "torgförsäljerska"!

De första kakelugnsmakarna var egentligen krukmakare och på min tid fanns det många kakelugnsmakare, men det var även vanligt att en murare utbildade sig inom detta yrke för att kunna dryga ut jobbet året runt.

Alla kakelugnar skulle sättas om, som det hette, efter vissa år, dels för brandfaran, dels för cirkulationen. En välsatt kakelugn skulle hålla värme i ungefär 24 timmar.

Uppvärmningen av lägenheten bestod av denna runda vita kakelugn, ingen salongs- eller gustaviansk stil direkt, men den var bra satt och höll värmen ganska bra.

Så här gick det till när Carls-Crona fick elström.

Före gas/el-tiden bestod gatubelysningen av s.k. vargögon samt organdiska lyktor, med tiden ersatta av oljelyktor. Söndagen den 15 september 1867 tändes gasbelysningen för första gången i Carls-Crona, det var då fråga om 360 stycken lyktor.

Gatubelysning med elström kom först till de stadsdelar som tidigare inte haft gasbelysning. Det var de nybyggda områdena på Gräsvik, Bergåsa, Västra Mark, Saltö och Ekholmen.

1907 var det premiär för el-ström i Carls-Crona, regelbundna strömleveranser började den 1 april och taxan till abonnenterna var de första åren 45 öre per kilowatt-timme för belysning. Ström till kraft betalades med 16 öre.

Liksom i flertalet städer levererades likström med en huvudspänning på 440 volt och fasspänningen 220 volt. En separat spänning på 550 volt likström kopplades till spårvagnslinjen, denna togs i trafik den 21 december 1910. Samma ström kopplades till de senare inköpta hamnkranarna.

Då hade frågan om ett elektricitetsverk diskuterats ända sedan 1889. Det dröjde dock till 1905 innan man var mogen för det definitiva beslutet.

Platsen för El-verket blev den s.k. Kungsplan, som fram till dess fungerat som stadens nöjesfält, där bl.a. Carls-Cronas första biograf *Grand Cirkus du Nord* hade sin premiärföreställning den 8 november 1905.

Ett bemärkesår var 1912, då El-verket den 25 juli anslöts till Hemsjö Kraft AB. En järnstolpslinje byggdes från Karlshamn till Annebo mottagningsstation, vars kapacitet var 2 megawatt, 20/3,3 kilovolt.

Men 1963 stod Annebo nya primärstation klar i en annan stil än sin förutvarande från 1912. Ett senare bemärkesår var 1986, då en kilovolt-kabel drogs sjövägen mellan Skönstavik och Borgmästarekajen.

I Carls-Crona etablerades många elfirmor vid sekelskiftet, en ny modern strömkälla installerades i sjöstaden – alla hushåll och företag ville slippa karbid, fotogen samt gasbelysning.

Bland de första av dessa var: *Erik Dahlbergs Elektriska affär*, N. Kungsgatan 28. *Carls-Crona Lampfabrik*, Bredgatan 2 – Ronnebygatan 26. *Hj. Smiths Elektro-Tekniska Byrå*, Ronnebygatan 29, entreprenör för Carls-Crona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg, Kristianstads El-verk, samt Hemsjö-Hoby Kraft A.B., föreståndare civilingenjör T.V. Lapidus. *Gjuteri- och Mek. Verkstads A.B.*, *Elektriska Installationsbyrån*, N. Kungsgatan 16, föreståndare Ing. K. Hjelmström., *FISEFI Installationsbyrå* Borgmästaregatan 17, föreståndare Henry Hansson.

Med åren tillkom ett flertal elfirmor, vilka kan nämnas på 1920-talet *Hultbergs El. Byrå*, först på Drottninggatan 1, därefter i många år på Drottninggatan 27 och så tillkom *Sundewalls* välkända firma.

Mina första anställningar – sedan 1935.

Mitt första jobb var i en handelsträdgård, en av de största i sydöstra Sverige – numera nedlagd för flera år sedan – vars chef tidigare bl.a. hade haft anställningar vid Haga slottsträdgård, Carls-Crona stadsträdgård och Tyska Bryggaregården, en hygglig och specialiserad kunnig mästare!

Men jag ville bli något annat, mitt intresse för elströmmens mysterium sedan barndomsåren förbryllade min lilla hjärna.

För att komma in i ett yrke på den tiden fick man gå på prov först några månader och så fordrades det teori i samband med praktik, hade man anlag fick man börja som lärling i sex år.

Efter flera års praktik i olika firmor runt staden, blev det *O.W. Anderssons Yrkes- & Verkstadsskola* (grundad 1936) några år framåt, som lade grunden till min utbildning. När man klarat skolan var det lätt att få en fast anställning!

Jag började 1943 hos *H. Cronstedts Motorlindareverkstad*, som då låg på Landbrogatan 31. Detta var under likströmmens tid, så jobbet i denna verkstad bestod mycket av motorlindningar. Dessutom servade vi många industrier längs Lyckebyån, vilka alstrade ström själva, med tillgång på alla vattenfall längs ån, som drev turbinen och den i sin tur generatorn.

En intressant och lärorik tid fick jag i denna firma, vars chef var en fin, bildad och kunnig ingenjör, som tidigare hade arbetat i Amerika och då med både låg- och högspänning.

Carls-Crona stod nu för en ny brytningstid, stadens likströmsnät var överbelastat, det gällde att handla snabbt; antingen förstärka likströmsnätet eller lägga om helt till växelström. Man valde klokt nog den sistnämnda strömarten med spänningen 380/220 V, som för övrigt hela Europa har idag.

Nu stundade ett stort och långvarigt arbete för el-firmorna, allt skulle läggas om – från nya jordkablar till att alla fastigheternas mätaretavlor skulle bytas ut, det blev nyinstallationer från källare och upp till vindarna. Denna stora omläggning var beräknad till ungefär 25 år, men det tog längre tid att helt avveckla likströmmen i staden.

Då fick jag ett bra förslag av dåvarande installationsinspektören på El-verket: Att söka till Erik Svenssons El-byrå, som behövde elektriker och se det har jag aldrig ångrat. Nu fick jag se hur folk i allmänhet bodde, höra mycket om gamla tider och mitt intresse för Det Gamla Carls-Crona grundades genom alla dessa kontakter som jag skulle kunna skriva kilometer om.

Interiör i ett av de gamla köken på bottenvåningen i stora huset åt gatan. För matlagning användes då järnspis, som var kombinerad med bakugn, samt spiskåpa för vädring.

Detta "hemlighus", eller "bekvämlighetsinrättning" finns fortfarande kvar på gården i gamla 6:an i nådens år 2000. Alltså en säregen byggnad, som klarat rivningsårens framfart för att kunna vittna om hur det var före tillkomsten av den moderna WC:n.

Exteriör av gårdshuset; nedre planet bestående av vedbodar, källare, brygghus och lagerlokaler för el-materiel, samt på översta våningen en lägenhet.

På den plats där gårdshuset stått (rivet 1994) höll styrelsen sammanträde 7 juni 1999. Fr.v.: Gun Ekedahl, Ingrid Yllenius, Kerstin Petersson, Jan-Erik Jansson, Lennart Heller, Gunilla Wirbrand, Göran Mårtensson, Emma Anbrand, Jesper Magnusson, Åke Nordin, Wanja Magnusson, Mats Mårtensson och Sten A. Petersson. Foto: Gunnar Ekström.

Erik L. Svenssons El-firma.

Erik Svensson började sin första anställning som springpojke hos firman *Elektriska A.B. Hj. Smith*.

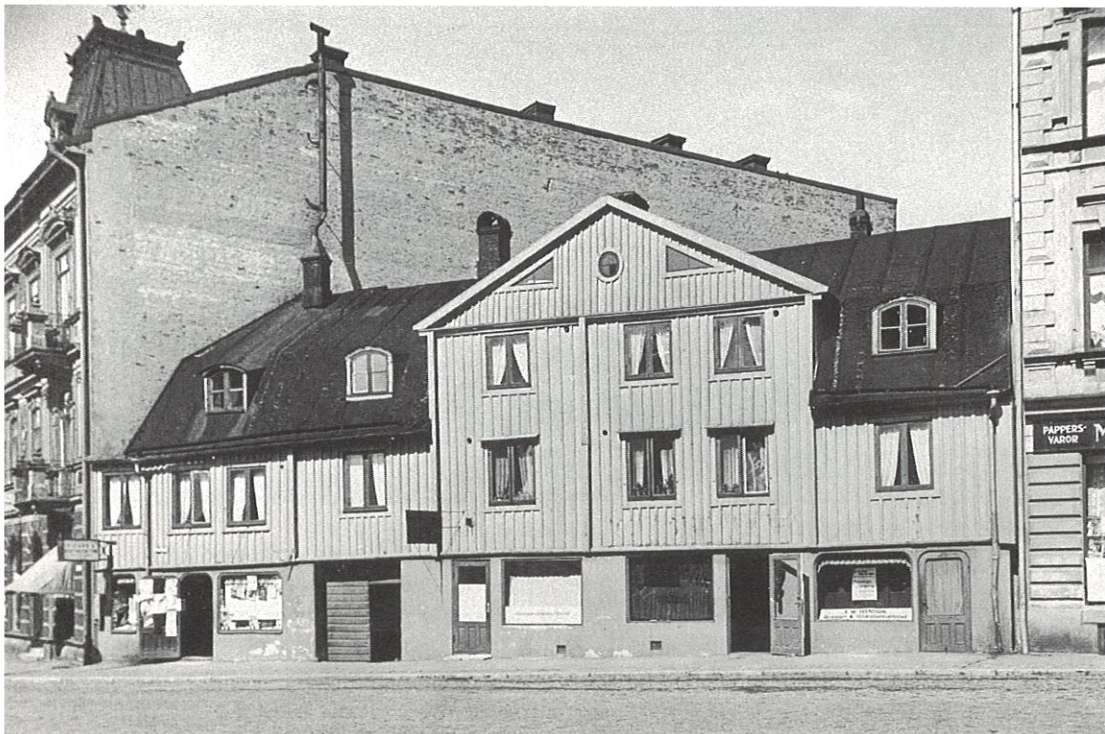
Efter denna firma blev det *Elektriska A.B. Nordström - Strandberg* varefter han studerade vid *Hässleholms Tekniska Skola*. Han avslutade sin bana som elmontör hos *K. Sundewall*, för att sedan starta egen rörelse den 17 januari 1933.

El-installatör *Erik Leander Svensson* var född den 9 augusti 1897 i Hjortsberga och avled hastigt på sin 55-årsdag 1952. Mänskligt att döma en för tidig bortgång, efterlämnande en bra inarbetad firma med en stor kundkrets och tacksamma montörer.

Till sist en anekdot om firmans öden efter Erik L. Svenssons bortgång 1952.

Firman var till salu, men fortsatte lite till under fru *Inga Svenssons* ledning. Ett bolag bildades av firmans montörer, vilken varade en viss tid, varefter följde en överenskommelse med firmans äldsta montör, som hette *Einar Persson*, en erfaren, duglig el-installatör med många år i yrket om övertagande av firman. Denna drev han sedan fram till 1979.

Stortorget nr 4. Här i denna fastighet startade Erik Svensson sin Elektriska Installationsbyrå den 17 januari 1933.

*Erik Leander Svensson,
1897 - 1952.*

Men nya unga förmågor växte fram med åren och den 8 januari 1966 började en skolpojke, som genom skolan fick komma ut och praktisera två dagar i veckan under sitt sista skolår. Efter min bedömning en duktig, intresserad och skötsam yngling.

Efter skolvslutningen började han som lärling i firman och fick följa med mig några år på både stora och svåra jobb.

Därefter blev det många självständiga elinstallationer, hans namn var *Lars Jerlmark* och blev firman trogen.

1976 avlade han installatörsexamen på Hermods – en mycket fin prestation. Det gick raskt framåt för honom och idag äger han firman själv, med bibehållande av det gamla firmanamnet *Erik Svenssons Elektriska Byrå Eftr.*

Den 1 juni 1986 flyttade firman från Borgmästaregatan 6, där den hade logerat i 53 år, till Konstapelsgatan 19.

I år, 2000, räknas el-firman, som den nu äldsta i staden och kan om några år fira 70-års-jubileum.

Min gamla installationsväska. En trogen följeslagare under alla mina år som el-montör. Väskan som är av äkta läder sydde läderhandlare Benskiöld d.ä. till mig och kostade då i början på 1940-talet 125 kronor. En stor peng vid den tiden!

Äldre el-material i mycket gott skick, som jag samlat från åren 1907 – 1960 under likströmsperioden i staden.

Gruppbild av El-firmans personal vid 50-års-jubileum den 19 januari 1983. Fr. v.: Peter Andersson, Lars Jerlmark (nuvarande ägaren sedan 1979), Bengt Johansson, Rune Andersson samt fyra veteraner i firman; Arthur Pettersson, Einar Johansson, Lennart Svensson (var med vid firmans start 1933) och artikelförfattaren Per Rostin.

Thomas Alva Edison.

Några minnesrader om ett geni av ofantlig kapacitet, på sin tid kallad för *Trollkarlen från Menlo Park*. Ingen uppfinnare har på ett så genomgripande sätt förändrat vårt dagliga liv som Edison. Genom sin allomfattande tekniska fantasi förde han in tekniken på nya banor. Han rörde inte bara vägen, utan fullbordade och utvecklade sina projekt till en fullkomlighet, som vi måste betrakta som slutgiltiga, även om Edisons verk i likhet med varje annan teknisk uppfinning är dömd att blott bli ett led i en fortlöpande utvecklingskedja.

Bland Edisons förnämsta och mest geniala uppfinningar var *Duplex-systemet* (1869), en metod varigenom två telegram samtidigt kunde sändas på samma linje. *Kolkornsmikrofonen* (1877), som fortfarande används vid praktiskt taget all telefonering. *Fonografen* (1877), ursprunget till nutidens grammofon. *Den elektriska glödlampan* (1879) och *kinetoscopet* (1891), som ligger till grund för den moderna biografen.

På 1860- och 70-talen hade man mycket svävande begrepp om elektriciteten och dess användning. Fysikerna var visserligen i stort sett på det klara med elektricitetens fundamentala lagar, men för teknikerna i allmänhet och för den stora allmänheten i synnerhet utgjorde den ett enda stort mysterium.

Svagströmstekniken hade emellertid hunnit längst, telegrafen och även telefonen hade just börjat sitt segertåg i världen, medan starkströmstekniken däremot låg i sin linda och var nästan obefintlig.

Ungefär vid denna punkt stod utvecklingen av den elektriska belysningen, då Edison började att intressera sig för saken.

På hösten 1878 tillkännagavs av den amerikanska tidningen *Sun* att Edison upptäckt ett sätt att göra elektricitet till en billig och praktisk ersättning för lysgas. Han meddelade emellertid att det säkert skulle ta minst två år innan lampan var helt felfri och kunde börja exploateras i större skala. Hotet från en dylik medtävlare ställde givetvis till oreka bland ägarna av gasaktierna över hela världen.

I *New York Herald* publicerades bl.a. följande telegram från London: "Fullkomlig panik bland gasintressenterna". Till en följd av meddelandet om professor Edisons upptäckt angående distribution av elektriskt ljus föll vissa gasaktier tolv procent.

Edisons första experimentlampa bestod av ett litet glaströr med en dubbel platinaspiral runt en platinatråd. När starkare ström släpptes på så gick den dyrbara tråden sönder. Han övergick till breda platinafolier, men även dessa försök måste överges. Edison arbetade vidare på sina glödlampsexperiment. Han försökte med en kolspiral, han sände strömmen genom ett glaströr från vilket luften pumpats ut, och föregrep därigenom neonljuset.

Men utan resultat. Tusentals försök gjordes med glödtrådar av olika material, men först mot slutet av år 1879 kröntes arbetet med framgång, i det att han fann, att förkolnade pappersremсор motsvarade fordringarna. Ett antal av dessa lampor framställdes, och deras användning demonstrerades i en provanläggning vid laboratoriet. Energiförbrukningen var cirka 5 W per normalljus.

Några månader senare började man fabriksmässigt tillverka lampor, men använde då i stället för papper förkolnade bambufibrer. Givetvis hade han härvid att överkomma en mängd nya problem, av vilka här endast må nämnas evakueringen och glödtrådens insmältning.

Ungefär 150 patent vittnar om det arbete som Edison lade ned. Det utförande lampan fick är delvis standard än i dag, t.ex. "Edisongängan" för anslutningen till lamphållaren.

Den 21 oktober 1929 firades 50-årsminnet av den första verkligt praktiskt användbara glödlampans tillkomst under högtidliga former i Amerika och aldrig tidigare hade en så förnämlig samling människor hyllat en enskild medborgare. Högtidstalet hölls av president *Hoover*, som varmt hyllade Edison som mänsklighetens störste välgörare.

Bilderna som inte kom med...

av Mats Mårtensson.

Den mest uppskattade artikeln i förra *Kaulskroniten* (2-99) bestod av ett antal förklarande texter av Sten A. Petersson till fotografier tagna i slutet av förrförra seklet (1800-talet) av fotografen C. A. Månsson. Negativen, på glasplåtar, ingår i F.G.C.:s omfattande bildarkiv.

1983 gav föreningen ut sin årsbok "*Karlskronabilder*" i vilken Erik Lange-mark författade bildtexterna till ett antal "Månsson-bilder" föreställande miljöer med hus och människor från slutet av 1800-talet fram till 1930. Boken är ett praktverk med förklarande kartor i slutet som anger var varje bild togs. När man idag läser vad som 1983 fanns på platsen för en viss bild, inser man hur mycket som förändrats bara på de senaste sju ton åren...

Hela "Månsson-samlingen" kom naturligtvis inte med i boken, därtill är den alltför omfattande, men det urval som gjordes visar det gamla Karlskrona (Trossö – med omgivande holmar innan utfyllnader) på ett enastående sätt; vardagsbilder med både skärpa och kontrast. Troligtvis har ingen annan svensk stad blivit foto-dokumenterad på det konsekventa sätt som Karlskrona blev av Månsson vid förra sekelskiftet, och därför kan inte andra hembygdsföreningar ge ut en liknande bok från samma tid över "sin" ort.

Även om "*Karlskronabilder*" trycktes i en stor upplaga för att räcka länge, såldes det sista exemplaret för flera år sedan. Våra årsböcker brukar bli slutsålda inom några år trots att vi aldrig rear, så det gäller att passa på. Vi trycker inte en andra upplaga. Mig veterligt har det bara skett en gång; när 1997-års bok "*Det gamla fotografiet*" av Åke Ulvesjö såldes slut inom en månad och vi hade beställningar kvar.

Årsbok 1996; "*Mitt 40-tal*" av Greta Erhamn såldes slut under 1997 och går endast att få tag på i antikvariat.

När jag som ordförande/förläggare studerar föreningens bokutgivning genom åren kan jag inte känna annat än stolthet. Det är en kulturpolitisk gärning av stora mått som F.G.C. utfört!

Inte bara lättsålda böcker eller böcker som man kunde förvänta sig att en hembygdsförening ger ut, en stadsdels historia etc., utan även kvalificerade avhandlingar om så disparata ämnen som teaterkonsten i Karlskrona, spår-vagnar, ordensliv, biografier m.m.

Föreningen har inte heller dragit sig för att ge ut en bok om en tidig "drag-show"-artist (fast när världsartisten "?Lind?" uppträdde hette det "damimitatör").

En personlig favorit är *"Resor till Carlskrona 1750 - 1860"* en samling berättelser utomordentligt väl översatta och förklarade av Torsten Samzelius i en vackert inbunden liten bok i rött klotband med förgyllda bokstäver i relief. Naturligtvis är även denna bok slutsåld.

Eftersom föreningen bildades i samband med en konstutställning, är det inte underligt att F.G.C. gett ut flera konstböcker. Langemarks sista; *"En stadsvandring med Erik Langemark"* (1995), trycktes upp i en jätteupplaga för att skänka prestige åt F.G.C. under många år och finns fortfarande till försäljning i vår lokal, liksom den tio år äldre *"Tore Nobling"*, båda i ett större format ("coffee-table"-utförande) och akvarellerna återgivna i färg.

I konstböckerna såväl som i *"Karlskronabilder"* (även den i coffeetable-utförande) har bilderna fått styra innehållet. För F.G.C. har alltid illustrationerna varit viktiga både i bokproduktionerna och i *"Kaulskroniten"*.

Den senaste årsboken *"Två Karlskrona-företag"* är inget undantag. Därför är alla färgbilder reproducerade i färg. Årsbok 1998 – om Saltö och Ekholmen – var vackert inbunden i mörkblått klotband med skyddsomslag. För att göra Årsbok 1999 mindre ömtålig, men med samma känsla av exklusivitet bestämde jag att omslaget skulle strukturlamineras. Över huvud taget är hela produkten framställd i högsta kvalitet.

Ordspråket "... att döma hunden efter håren" motsvaras i engelskan av (översatt); "... att döma en bok efter omslaget". Det är alltså något man inte skall göra! Även om en vacker och väl inbunden bok skänker trivsel när man håller i den, blir den inte bättre än innehållet.

Jag tror att många olika läsare uppskattar innehållet i *"Två Karlskrona-företag"*! Samtidigt som den är skriven på ett lättillgängligt språk och inte lämnar den okunnige i sticket, får även "experten" utdelning: Kjell berättar om egna erfarenheter som disponent för Karlskrona-anläggningen, och Stig refererar till en vetenskapligt upplagd källförteckning på två sidor.

Eftersom båda delarna; *"En Industri Historia"* av Kjell Nilson om *Vibro-Verken/Dynapac* och *"Tron kan försätta berg – så ock Carl E. Lindwall..."* av Stig Larson är personligt skrivna, ger de en läsupplevelse även för den som är ointresserad av entreprenadmaskiner och fordons/industrihistoria.

Läsaren av *"Kaulskroniten"* vill förmodligen minnas svunna tider, profiler och miljöer i Karlskrona. För Dig är boken en fest!

Jag tvivlar på att ett annat förlag hade rätt ut att förlägga en bok i detta ämne, som vänder sig till så många olika målgrupper som denna, i så hög kvalitet – innehållsmässigt såväl som trycktekniskt! Åtminstone inte till överkomligt pris...

Rubriken på artikeln är *"Bilderna som inte kom med..."*. I Månsson-boken

upptog varje bild en sida, så sidantalet och formatet bestämde antalet bilder. I "Två Karlskrona-företag" fick förhållandet text/bild avgöra.

Våra böcker, liksom Kaulskroniten, trycks i ark om 16 sidor. God ekonomi förutsätter att man utnyttjar ett sidantal delbart med sexton. (Årsbok 1999 upptar exakt 14 ark utan en enda skräpsida, årsbok 1998 11 ark...).

Författarnas manus fick inte förkortas och jag ville att bilderna – på rätt ställe i texten – skulle vara så stora som möjligt (gärna helsidor och utfallande) för att inga detaljer skulle gå förlorade. Färgbilder prioriterades!

Resultatet blev att i stället för färre bilder blev det fler! Stackars Stig fick söka i arkiv efter var kompletteringsbilderna var tagna och exakt vad de föreställer...

Några av de bilder som ändå valdes bort vill jag visa här som exempel på hur svårt det är att välja bort bilder!

En trevlig bild föreställer Kjell Nilson med hustru. Det är ett "snap-shot" taget på Rosenborgsvägen i Marieberg, när han precis kommit hit. Bilen, en Oldsmobile, var med i flyttlasset från USA där han arbetat på dotterbolaget *Vibro-Plus* innan han blev chef i Karlskrona. Kjell hade en bättre bild på bilen som han hellre ville ha med i boken: ett vackert färgdia, taget av honom själv på hans sommarställe en sensommardag när alla blekinges höstfärger stod i brand!

Många medlemmar i F.G.C. anser troligen att de intressantaste bilderna i Lindwalla-boken är tagna i nu försvunna Karlskrona-miljöer. En sådan bild är tagen av Lennart Bergquist 11 juni 1969, och föreställer rivningen av bostadsområdet Göta Lejon på varvet. I boken förekommer flera bilder av rivningar, främst från Västerudden.

Vill Du veta mer om vår senaste årsbok? Föreningen skickade ut en reklamfolder före jul. Om Du inte fick den (eller den kom bort bland alla julkorten), tala in ett meddelande på föreningens telefonsvarare; 0455 - 101 90. Du kan även beställa boken direkt! Den kostar 190 kronor för medlemmar i F.G.C.

Våra böcker under 1900-talet:

- 1946 *E. Andersson*: Översättning från latinet av Erik Borgs panegyrik 1683 över den nya staden Karlskrona.
S-Ö. Swahn: Grevagården, en studie i Karlskrona stads äldsta tomthistoria.
- 1947 *J-Ö. Swahn*: Skolförhållanden i det gamla Karlskrona.
G. Södöö: Minnen från min skoltid.
- 1948 *Karlskrona, Vägvisare i tid och rum*. Red: Sven-Öjvind Swahn och Rudolf Nylander. Teckningar: Erik Langemark.
- 1948 *G. Halldin*: I Karlskrona år 1848.
R. Hillbom: Teaterförhållanden i Karlskrona på 1840-talet.
- 1949 *E. Langemark/S-Ö Swahn/J-Ö Swahn*: Kvarteret läroverkets bebyggelsehistoria.
- 1950 *S-Ö. Swahn*: Västerudden.
C. Wirde: Västeruddens egen skola. Enskilda småbarnsskolan.

- 1951 S-Ö. Swahn: Björkholmen i Karlskrona.
- 1952 Karlskrona Sjömanshus.
- 1953 R. Hillbom: Press och Pegas i gamla Karlskrona.
- 1954 I. Arwin-Lindskog: Amiralitetssjukhuset och Kungl. Flottans sjukhus i Karlskrona.
- 1956 B. Utterström: Nils Gustaf Rääfs brev till C.C. Gjörwell.
- 1957 G. Améen: En skizz för resande.
- 1959 B. Utterström: Läsesällskap och lånebibliotek i Karlskrona 1794–1863.
- 1963 J-Ö. Swahn: I gläde och sorg. Personverser från Kungl. Amiralitetsboktryckeriet i Karlskrona 1728–1799.
- 1964 Gun Wilstadius: En köpmansgård i Karlskrona.
- 1965 I. Arwin-Lindskog: Thörnska gården i Karlskrona.
- 1966 Paul Wilstadius: Lorens de Rees dagbok, förd 1692–1735.
- 1967 Paul Wilstadius: Guldsmedsämberet i Karlskrona.
- 1968 H. Hansson: Urmakaresläkten Adamson och några andra hantverks- och borgarsläkter i Karlskrona.
- 1969 Gun Wilstadius: Målareämberet i Karlskrona och Johan Columbus.
- 1970 Sigfrid Leander: Utsikt över Karlskrona, del 1. Studier över stadsmiljö och bebyggelse.
- 1971 Sigfrid Leander: Utsikt över Karlskrona, del 2. Kring kvarteret Bonde och Södööska huset.
- 1972 KALN: Sekelskiftesluft.
- 1972 Tore Nobling: Det förgångna Karlskrona.
- 1973 Gun Wilstadius m.fl.: ?Lind? – en världsartist från Karlskrona.
- 1974 KALN: Varvshistorier.
- 1974 Rune Hillbom: Ett sekel med Thalia på Bollhus och Branta berg.
- 1975 KALN: Minnesteckningar från Carlscrona.
- 1975 Erik Langemark: Erik Langemark och gamla Karlskrona.
- 1976 Holger Holmgren: Amiralitetsskolan.
- 1976 C.W. Westerberg: 50 års tjänstgöring vid Kungl. Svenska Flottan.
- 1976 Erik Pegelow: Staden i våra hjärtan.
- 1977 Erik Langemark: Erik Langemark och Carlscrona.
- 1977 Sällskapet Jultomtarna.
- 1977 Ett gammalt handelshus.
- 1977 Rune Hillbom: Landsortsteater i karlskronaperspektiv.
- 1978 Sigfrid Leander: Gamla Carlscrona i nytt ljus.
- 1978 Edvin Fagerlund: Beskrifning om Lösens och Augerums socknar i Blekinge.
- 1979 Hjalmar Berglund: Karlskronas yttre skärgård.
- 1979 Edvin Fagerlund: Beskrifning om Nettraby socken i Blekinge.
- 1979 KALN: Minnen och historier från Carlscrona.
- 1979 Bengt Garting: Vega-Svens dagbok.
- 1980 Åke Ulvesjö: Spårvagnen "Lådan" i Carlscrona.
- 1980 Lennart Welander: Nättrabybanan.
- 1980 Ordensliv i Carlskrona.
- 1981 Ove Larsson: Där har jag mina rötter.
- 1981 Rune Hillbom: Karlskrona Teater och samtida scener.
- 1982 Ulrika Hansson: Kvarteret Läroverket.
- 1982 Rikard Svensson: Minnen och berättelser från hembygden.
- 1982 Edward. En sjökadets upplevelse vid två långresor ombord på Saga.
- 1983 Karlskrona-Bilder. C.M. Månssons glasnegativ i bilder. Text: Erik Langemark.
- 1984 Rune Hillbom: Rysare i sydost. Ett brottsmål från gången tid.
- Rune Hillbom: Lif och gärning – af Chapman.
- 1985 Erik Langemark (text): Tore Nobling.
- 1986 Hjalmar Berglund: Skärgårdsliv.
- 1987 Bengt Andersson: Västerudden.
- 1988 Per Rostin: Kring en örlogsstad.
- 1989 Sven-Öjvind Swahn: Björkholmen.
- 1990 Vincent Rundqvist: Jarramas.
- 1991 Ingrid Björkman-Yllenius: Min ungdoms stad.
- 1992 Torsten Samzelius: Resor till Carlskrona 1750–1860.
- 1993 Bengt Andersson: Hemma vid varvsmuren.
- 1994 Per Rostin: Flottans musikkår.
- 1995 Kelly Lindblom (text): En stadsvandring med Erik Langemark.
- 1996 Greta Erhamn: Mitt 40-tal.
- 1997 Åke Ulvesjö: Det gamla fotografiet.
- 1998 Saltö – Ekholmens Trädgårds- och Intresseförening: Vår ungdoms badplats.
- 1999 Två Karlskrona-företag. Kjell Nilson: En Industri Historia.
- Stig Larson: Tron kan försätta berg – så ock Carl E. Lindwall. En historik...

Spakenort, Schrödereck och Basarn

av Lennart Kloo

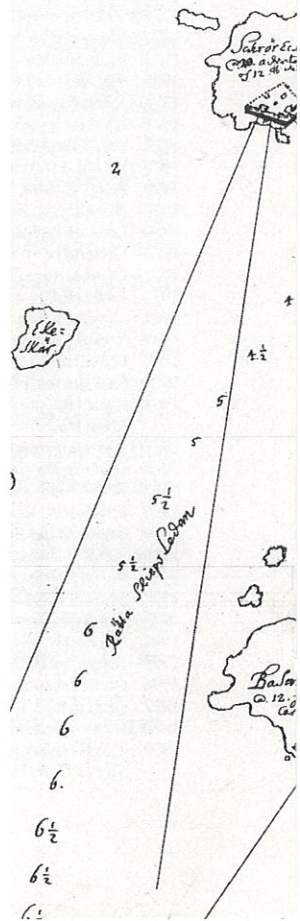
I "Kaulskroniten" nr 1 - 99, sidorna 29 - 31, förekommer en intressant artikel, rubricerad "Karlskronas första fasta befästning - eller?". Den är skriven av Nils Sandberg, som på den lilla ön Fläskholmen mellan Verkö och Kalsholmen hade funnit rester av en gammal befästning.

Sandberg skriver: "Efter att ha skaffat fram en karta från 1600-talets slut såg jag att ön då hetat Spakenort, och där fanns även inritat ett bröstvärn, riktat ut mot fjärden i söder. Till och med skottfältet var inritat".

Den åsyftade kartan torde vara den som år 1680 upprättades av Karl Magnus Stuart och som återges som plansch 3 bland bilagorna till Gustaf Clemenssons avhandling "Flottans förläggning till Karlskrona" (Hugo Gebers förlag, 1938). På sid 161 ff redogör Clemensson för åtgärder som under år 1680 vidtogs för att skydda flottans fartyg, vilka under vintern förlagts vid Hästö: "I början av mars besökte Stuart och Ankarstierna Björkholmen (Spakenort, numera Fläskholmen) och Mölleholmen (Schrödereck, numera Mjölnareholmen), 'som kunna defendera inloppet, där skeppen ligga', och utsågo platser för anläggning av försvarsverk (batterier med bröstvärn). I slutet av månaden påbörjades ett liknande försvarsverk på Basaren (numera Basareholmen). Arbetet bedrevs med en styrka av 100 man, och från de raserade fästningsverken vid Kristianopel hämtade flottans fartyg virke till batterierna. Dessa bestyckades med kanonerna från de för flottan under kriget förhyrda kofferdiskeppen Gripen och Gustavus och torde i allt väsentligt hava varit färdiga under loppet av april månad".

I en not (sid 162) framhåller Clemensson att namnen Schrödereck och Spakenort troligen endast avsåg skansarna, "som antagligen uppkallats efter de officerare, som lett arbetet med anläggningen". (I tyskan kan såväl Eck som Ort betyda hörn. Skansarna byggdes ofta vinklade för att kunna avge eld i olika riktningar, och sådana anläggningar kallas "hornverk").

Att det, som Nils Sandberg har konstaterat, ännu efter 320 år finns rester av Spakenort på Fläskholmen borde ge anledning till antikvarisk dokumentation, eventuell konservering samt utfärdande av skyddsbestämmelser, om så-

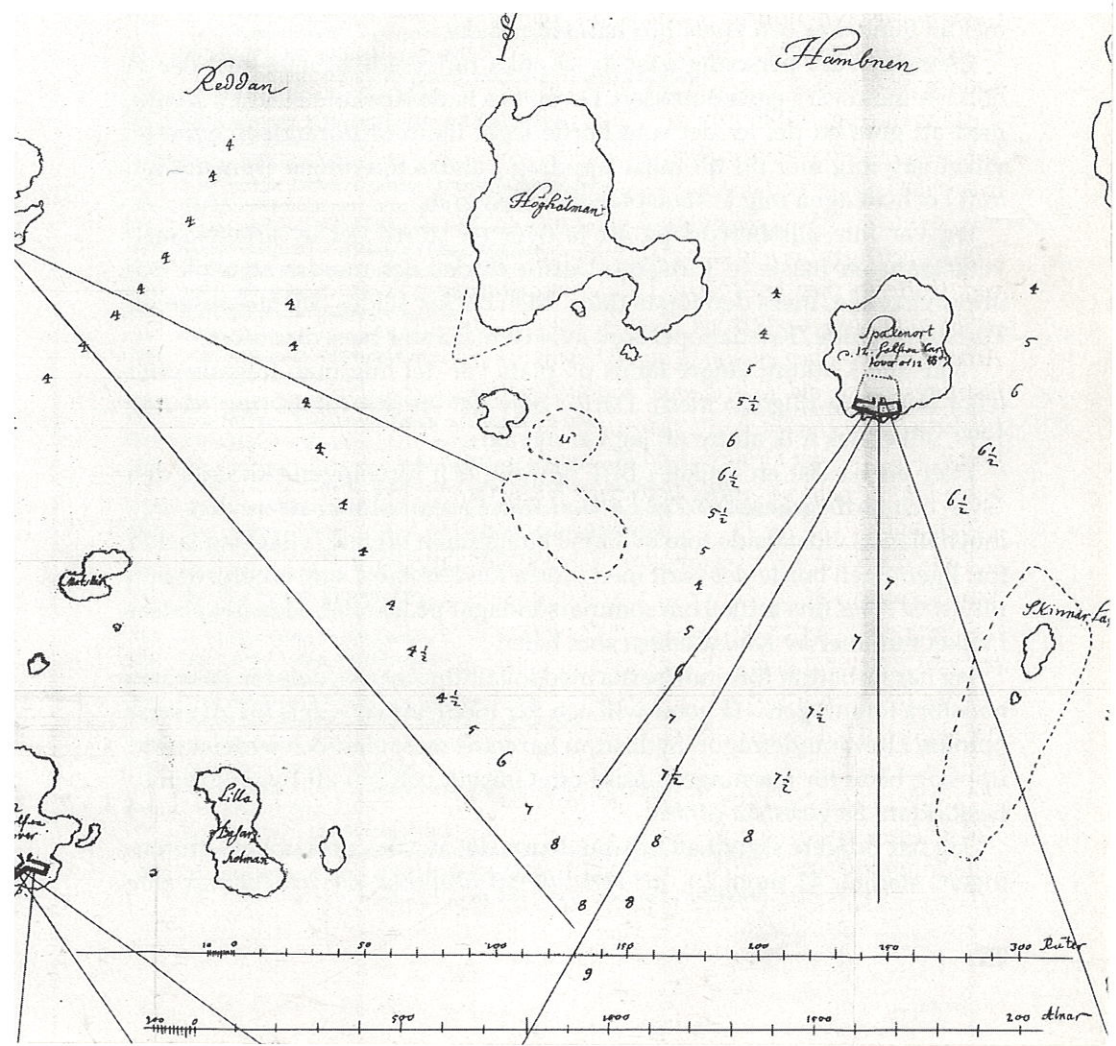
dana åtgärder inte redan är vidtagna. Det är fråga värt, om inte Fläskholmen med lämningarna av Spakenort borde införlivas med det område som ingår i Världsarvet!

Vid ett kort besök på Mjölneholmen i somras kunde jag inte se några spår av Schröereck/Schröderall, men rester av den anläggningen döljer sig möjligen under de täta busksnåren på södra delen av holmen...

Informationstavlor kanske kunde sättas upp på platserna för de provisoriska befästningsanläggningarna på Fläskholmen, Mjölneholmen, Baresholmen – och Kalsholmen, eftersom en batteriplats några månader senare anlades även där.

Artikelförfattaren var ordförande i Föreningen Gamla Carlskrona 1989–1997

Detalj ur karta ritad av den 26-årige fortifikationsofficereren Stuart 1680:

Ordföranden har ordet!

Förutsatt att jag får förnyat förtroende av årsmötet blir detta mitt fjärde år som ordförande för Sveriges största hembygdsförening.

Trots att jag fortfarande kallas för den "nye" ordföranden blev jag en veteran i styrelsen vid det senaste årsmötet när sju nya ledamöter kom in. Detta har naturligtvis satt sin prägel på styrelsearbetet, åtminstone i början av perioden.

När ombudsmannen lämnade det löpande arbetet fick jag sätta mig in i alla uppgifter, hitta på egna rutiner och gissa var saker kunde finnas. Kockum och jag strävade mot samma mål för verksamheten, men även om vi i stort var eniga om vilka medel som skulle användas var vi inte alltid ense om vilka metoder som var de bästa. Han hade ju sysslat med detta i mer än femton år och visste hur han ville ha det.

Eftersom våra personligheter är så olika fungerade arbetet bäst när vi höll oss inom våra egna områden. Dessutom hade Kockum skämt bort mig med att göra en del av det som borde legat inom ordförandens område, vilket gav mig mer tid till mina uppdrag i andra föreningar (filmstudion m.fl.) och att ägna mig åt stadsplaneärenden m.m.

Jag var inte alls beredd på att ta över en större del av arbetet, men verksamheten måste ju fortsätta. Därför fördes det mindre statistik och improviserades mera den första tiden. Men böcker såldes och bussresan till Torhamns Udde/Kristianopel blev av, i en extra stor buss dessutom!

När inte Kockum längre fanns på plats var det mig man frågade efter (eller fick hålla tillgodo med). Därför blev det en stor fokusering på mig 1999, vilket fick folk att tro att jag var nyvald.

Efter att ha läst en artikel i BLT om mig och föreningen skickade den "syn- och fartbegränsade" *Zoé Edeklint* från Pantarholmen ett trevligt brev innehållande vidstående foto av Lars Petterstugan till mig, vilket jag tackar för. Egentligen borde det varit med i förra *Kaulskroniten* som en illustration till *Astrid Alms* fina artikel om sommarsöndagar på 20-talet. Men det platsar i vilket nummer av *Kaulskroniten* som helst!

Jag har förbättrat förbindelserna med lokaltidningarna, dels för att marknadsföra föreningen – få good-will och fler medlemmar – dels för att skapa opinion i bevarandefrågor. Sydöstran har varit mest alert och avdelat mitt-uppslag både för föreningens åsikt om Gräsvik och om att byggnadsminnesförklara *Bergkvistska gården*.

Jag har tidigare skrivit att bakom denna del av vår verksamhet – (föreningens stadgar §1 mom.2:) "*att verka för att historiska och konstnärliga krav*

tillgodoses vid Karlskronas omdaning och utveckling – döljer sig föreningens själ och egentliga raison d'être, och vi har fått mycket respekt och beröm för våra yttranden. I verksamhetsberättelsen på sidan 41 står det i vilka ärenden vi yttrat oss.

Även om jag efter ett tag fått rutin på kontorsgöromålen och började hitta i gamla lokalen, går det inte att driva en förening som F.G.C. ensam. På årsmötet väljs bara ordföranden. Övriga styrelsefunktionärer utses inom styrelsen och det är en alert och villig styrelse som valts, vilket ställer min bristande förmåga att delegera på prov.

Innan jag blev ordförande 1997 gick F.G.C. med förlust flera år i rad. Att föreningen därefter visar överskott är naturligtvis mindre min förtjänst än alla dem som givit föreningen möjligheten att vara med på aktiemarknadernas tillväxt. Och då räknar jag inte bara dem som avrundar medlemsavgiften uppåt, utan även våra författare, illustratörer, m.fl. som skänker sina alster så att vi kan sälja böcker, carlscronagram, m.m. till låga priser och ändå gå med vinst, samt naturligtvis alla som köper våra produkter.

Att vår ekonomi för tillfället är konsoliderad ger oss möjlighet att genomföra kostsamma projekt som bokutgivning utöver det vanliga, färgtryck av en 48-sidig Kaulskroniten m.m. Den största satsningen är dock flytten till en ny lokal. Som framgår av Kaulskronitens baksida är det inte till vilket hus som helst. Det är en föreningslokal som tillhandahåller fantastiska möjligheter. Dels att visa upp våra samlingar av konst

och föremål, men fr.a. att kunna ha föreläsningar, visa film och andra aktiviteter!

Flera av styrelseledamöterna är duktiga konstnärer; Sten A. Petersson, Emma Anbrand, för att inte glömma Ingrid Yllenius som dessutom både skriver/diktar, sjunger och spelar! Kanske vi skulle ha en utställning med ledamöternas alster?

Personligen är jag lite kluven till den nya lokalen. Dels trivdes jag bra i den gamla lokalen och har inte hunnit komma tillrätta i den nya, dels är jag rädd för kostnaderna och att annan verksamhet kan bli lidande. Men om lokalen blir ordentligt utnyttjad är det en fantastisk tillgång för föreningen!

Den enda tid vid vilken någon säkert är på lokalen är "den gamla vanliga"; onsdagar 17 - 19, men det är folk här nästan jämt. Prova att ringa 101 91. Vill man lämna ett meddelande kan man göra det på vår evenemangstelefon/telesvar 101 90. Det utgående meddelandet är fullmatat med information som vänder sig flera olika grupper, och är man redan medlem vill man kanske inte veta hur man blir det, men det är viktigt att intresserade får veta mer om föreningen.

Vi måste bli fler! Många ser sig inte i första hand som medlemmar utan som prenumeranter på *Kaulskroniten*. Även om nr 1:2000 ger valuta för prenumerationen/medlemsavgiften ingår mycket mer, se sidan 47!

Vi har tidigare haft otur med våra program. 1995, när vi skulle fira föreningens 50-årsjubileum och allt var klart, var vi tvungna att ställa in p.g.a. strejk bara några få dagar innan.

I början av 1999 var det tänkt att vi skulle ha en afton med *Sonneys orkester* och *Charlie Norman*, men då han blev sjuk var vi tvungna att än en gång ställa in.

När vi i november 1998 presenterade en musical med *Flottans Män från Göteborg* blev den inte bara av, utan även en succé. Därför presenterar vi ånyo *Flottans Män*, denna gång från Karlshamn, fast endast en föreställning!

Ganska ofta får jag frågan varför jag lägger ner så mycket tid på föreningen utan att få betalt för det. Även om jag själv ibland undrar när det är motigt, känner man en viss tillfredsställelse när man får se årsboken färdig, eller när *Kaulskroniten* blir så bra som detta nummer, när man får sitta ner med *Inga* och *Per Rostin* och lyssna på dem eller när man inbillar sig att *Rotundan* på Gräsvik står kvar för att föreningen har agerat...

Till sist vill jag tacka å styrelsens vägnar alla medlemmar som stöder oss med gåvor, foton, föremål, genom att bevista våra aktiviteter, köpa våra böcker eller bara genom att fortsätta betala medlemsavgiften. Det ger oss kraft i vår gärning att värna Det Gamla Carlscrona!

Mats Mårtensson

Nedanstående artikel är sammanställd och ordagrant återgivet efter artiklar i *Nyare Blekings-Posten*, hösten 1874, av **Lars Sivall**.

Materialet är hämtat ur Föreningen Gamla Carlsronas arkiv.

Nu införs biljttautomatik i stället för personligt bemötande på anrika Carlskrona-Wexjö Jernvägars station (CWJ). Data o kontokortstiden har övermannat oss.

Sedan länge är den andra stationen BKB (Blekinge Kustbanor) borta, liksom gatan fram till Brohålan som delade de båda stationsområdena åt.

Låt oss med dessa gamla pressklipp, till vilka jag lagt några bilder av modernare datum, göra en nostalgisk resa tillbaka i tiden.

Redaktören

C W J för 125 år sedan

Fredagen den 7 augusti 1874.

Karlskrona- Wexjö-banans invigning.

På tisdags morgon far landhöfdingen i Kronobergs län, jemte biskopen, landsekreteraren, domhafanden i orten samt trafikchefen, konungaparet till mötes i Alfvestad.

En tidning före resan? Pressbyråkiosken vid CWJ. Bilden är från 1950-talet. Kiosken finns i dag bevarad i Wämöparken.

Efter ett helt kort uppehåll derstädes ilade festtåget mot Wexiö, och då det der gled in i bangården, helsades med kunglig salut från ett placeradt batteri, hvarvid Kronobergs regementes genom generalorder inkallade musikkår blåste en festmarsch. Å perrongen voro församlade stadsfullmäktiges herrar ledamöter, magistratens medlemmar, jemte ett antal herrar och damer.

Konungaparet steg nu ur den öppna vagn, hvori de vid tågets ankomst färdats, och borgmästare A Koraren framträdde till konungen och bjöd honom och hans gemål å stadens vägnar välkommen till Wexiö. De anordningar som träffats voro visserligen enkla, men såg man till de känslor de uttryckte, var Wärendsbygden ej fattig, utan snarare rik; rik på kärlek och vördnad för konung och konungahus; Derjemte uttalade herr borgmästaren stadens glädje öfver den nya kommunikationsledens snara förestående öppnande. Härefter följde fanfarer.

Hans Majestät behagade härpå yttra ungefär följande ord; "Å drottningens och egna vägnar får jag tacka för den välkomsthelsning oss bringats. Det gläder mig att vid detta tillfälle kunna här närvara".

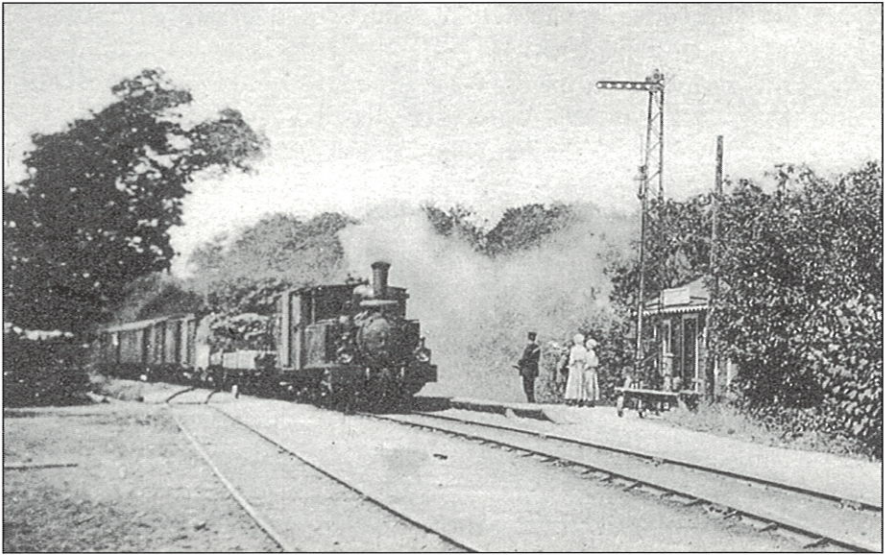
En ofantlig menniskomassa var samlad på platsen, och när vagnarne foro upp till landshöfdingeresidenset föll ett blomsterregn ned öfver dem, och hurrarop skallade.

Den i sig sjelf vackra staden var för tillfället på det smakfullaste sätt smydd, men mest framstående var , såsom sig borde, det vid stora torget belägna rådhuset, hvarest festmiddagen skulle intagas. Fasaden mot torget uppenbar en triumfbåge af bundet grönt och omgifvande de tvenne ingångarne. Öfverest syntes ett standar med stadens vapen, ett krönt W af silfver öfver en sjö i blått fält, deriunder en kunglig krona med flaggor. Vidare en större sköld med de kungligas namnchiffer i blått fält.

Derjemte pryddes triumfbågen af Svenska och Norska samt Smålands och Kronobergs vapen.

Omkring kl 5 anlände de höga gästerna till den smakfullt prydda festlokalen. Vid middagen föreslog landshöfding Munthe kort men värdig konungens skål, hvilket H.Maj:t besvarade med ungefär följande ord: "Å min gemåls och mina vegnar ber jag att få uttrycka vår tacksamhet för det mottagande vi rönt. Jag känner stater, der möten mellan staschefen och statens medlemmar – om något sådant ens eger rum – ej kunnat försiggå utan att störas af misstroendets, missnöjets och hatets demoner. Så har dock mötet aldrig varit mellan svensk konung och svenske män. Trohet och frihet har varit de tvenne tvillingmakter som sammanknutit bandet mellan konung och folk. Jag hoppas så allt framgent må förblifva.

Detta är för mitt hjerta en glädjande tanke. Liksom tvenne bygder genom

Tåg på väg mot Karlskrona. (Rosenholms station, tidigt 1900-tal.)

jernvägen förenas och afstånden minskas, så förenar och detta möte oss med detta folk. Det är således med varma hjertan jag och drottningen utbringa en välgångskål för Wexiö stad och Kronobergs län”.

Härpå höjdes ett lefve för Konungen.

I onsdags kl. 1 e.m. lemnade konung och drottning Wexiö under hurrap, musik och kunglig salut. Festtåget hvars båda lokomotiv voro vackert prydda med flaggor mm bestod nu af, förutom en öppen och tre täckta kungliga vagnar, 13 vanlig passagerarevagnar och en godsvagn. Såväl landshöfding Munthe, som landshöfdingen i Blekinge län, greve Wachtmeister, hvilken jemte jernvägsbolagets verkställande direktör samt åtskilliga aktieägare och herrar festkommitterade från Karlskrona, varit de kungliga gästerna till mötes i Wexiö, voro nu med på färden, liksom den store jernvägsiffraren, hr stadsrådet Bergström och sjöministern frih. Lejonhufvud, samt åtskilliga andra högt uppsatte män när och fjerran ifrån.

Alla stationer voro smyckade med blommor och grönt, alla besökta af landsbygdens folk, som nyfiket spanade för att få se konungaparet. Vid Emmaboda gafs godt tillfälle dertill, då vid pass $1/2$ timmes uppehåll gjordes. Landshöfdingen i Kalmar län Edelstam var här tillmötes. Ett annat uppehåll gjordes vid Rödeby, der konungen en stund tog i betraktande det pågående årensningarbetet. Härifrån fick tåget enligt H. Maj:ts begäran gå med saktare fart mot Karlskrona.

Vid ”Blå Port” bemärktes de första festtecknen; unionsflaggan och tre

andra flaggor fladdrade der från hr Klingvalls boningshus, vars facad dessutom var klädd med grönt.

Längre fram kunde man till venster se hr F Thörns bryggeri prydt med flaggor, och så var man strax framme vid staden. Vid sextiden tillkännagav en raket att tåget hunnit till landbroarne, och kunglig salut gafs då från örlogsfartygen på redden äfensom från Kungshall, Kungsholmen och Drottningsskär. Medan tågen skred fram till jernvägsperrongen, utfördes af den der befintliga musikkåren en festmarch.

Då vagnarne stannat var den förste som vid stationen helsade konungen och drottningen välkomna deras son, hertingen af Gotland, sjökadetten, hvarefter de höga gästerna på perrongen möttes af åtskilliga högre såväl militära, som civila tjänstemän.

Länets höfding steg der fram till konungen och anhöll å jernvägsbolagets vegnar, att H. Maj:t måtte förklara jernvägen för allmän trafik öppnad, hvarefter konungen yttrade: "Jag förklarar härmed denna jernväg från denna stund för allmän trafik öppnad".

Till min synnerliga tillfredställelse har denna stad och Sveriges första örlogshamn ändtligen blifvit satta i förbindelse med landets öfriga jernvägar.

Derpå framträdde hr borgmästaren Holmer och helsade konungen och drottningen välkomna till Karlsrkona, hvarefter allmänna sångföreningen, under magister Lundborgs anförande uppstämde folksången. Festligheten förhöjdes här ännu mera af de många damernas närvaro, hvilka i eleganta dräkter hade sin plats på de för tillfället å bangården, midtemot perrongen uppförda läktarne.

När konungen derefter utkommit på trappan åt Landbron till, helsade han der den till tusental församlade folkmassan, hvarefter han med några förbindliga ord särskilt hänvände sig till befälhavaren för den invid stationshuset uppställda skarpskyttekåren.

Mellan uppställda trupper for konungaparet härefter över den öppna platsen framför stationshuset, hvilken var prydd med flaggor och små medaljonger å vilka man såg lokomotiv, bevingade hjul och ankaren – de mest lämpliga sinnebilder som här kunnat anbringas. Så kom man till en äreport eller rättare triumfbåge smakfullt ordnad och prydd med svensk-norska vapnet, flaggor och valspråket "Brödrafolkens väl".

Smakfullt prydda voro äfven på Landbrogatan hr Thörns hus m.fl. och inne i parkens midt svajade från hög flaggstång svenska flaggan, nedanom hvilken man såg konungaparets och prinsens å sköldar anbragte och af smärre flaggor omgifna namnchiffer.

Drottningen begaf sig nu till landshöfdingens hus och konungen for

Gammalt vykort visande CWJ byggnaden

derefter till det s.k. kungshuset, till hr amiral Sundin. En snart sagt oräknelig folkmassa uppfyllde härunder den väg, der de höga gästerna färdades fram, alla fönster voro överfyllda med åskådare och blomsterbuketter inkastades i kungliga vagnen.

En särdeles vacker anblick erbjöd den plats, der Landbro-och Ronnebygatorna korsa varandra, ty her kunde man på en gång öfverskåda det mesta, som till stadens prydnad blifit gjordt.

Ej långt derifrån hade man den Sternska bazaren, apoteket, och Kristianstads bank smakfullt utsirade och å andra sidan "hotell Kung Karl" der 13 flaggor hade blifvit hissade, samt längre fram vid torget auditör Lindahls hus, der man, förutom konungens och drottningens namnchiffer samt konungens valspråk, äfven såg Karlskrona vapen sakfullt anbragt.

Strax bortom stod konsul G Peterssons hus festligt smyckadt med konungens och drottningens namnchiffer och ordet "Välkomne" mm å gafeln, samt å facaden bland annat tre flaggor – den ena nederländska konsulatets.

Fram på aftonen såg man dessutom här å husets midt i gaslågor framställda ett lokomotiv, en gods- och en passagerarevagn jemte bokstäverna C och W (Carlskrona och Wexiö) samt der framom i fönstren en transparent, der man läste de väl tängha orden: "Enighet ger styrka, besegrade hindren och vann ändamålet".

Omkring klockan 8 på aftonen foro de höga gästerna upp till rådhuset, för att intaga den af jernvägsstyrelsen anordnade middagen. Festlokalen

der denna försiggick, var med stor smak prydd och hvad i dekorationsväg der blifvit gjord, har till största delen utförts af tapetseraren Zetterberg.

I det tal hvarmed hr grefve Wachtmeister här, vid föreslåendet af konungaparets skål, uppträdde, uttryckte han bland annat sin och allas glädje deröfver att "landet eger en konung som, varmt ifrar för fredliga idrotter", samt i drottningen en moder, som för landets alla öfriga mödrar utgör ett skönt och efterföljansvärt mönster.

Konungens svar härtill var innerligt och varmt, innehöll ord, som gingo från hjerta till hjerta, Han framhöll deruti bland annat huruledes Karlskrona var så godt som hans barndoms vagga, huru han här som kadett och som officer uppehållit sig och huru han herifrån egde de rikaste minnen. Denna plats var honom synnerligen kär – han älskade hela sitt fosterland – men Karlskrona var dock ett af de samhällen som låg hans hjerta närmast. Innerligt glad var han nu, därför att denna för hela landet så viktiga plats blifvit de öfriga landsdelarne närmare förenad, och tillönskade han nu all möjlig framgång åt den nya banan samt tackade jernvägstyrelsen för all dess vid företagets utförande ådagalagda verksamhet och nit.

I går begaf sig konungaparet omkring kl. 1 på dagen ned till Kungsbron, steg der ombord på en med kunglig flagg och vimpel försedd båt, och styrde, under salut från de på redden liggande skeppsgossebriggarne "af

Här ett vykort visande BKB eller Mellersta Blekinges järnvägsstation.

Bilden är från tidigt 1900-tal då spårvagnsrälsen ännu inte anbragts i gatan.

Denna stationsbyggnad revs 19/6 1972. Vi äldre Kaulskroniter saknar mycket denna gata som förband Pantarholmen med Trossö, den pulserande huvudådern, intill stadens hjärta!.

Wirsen, Snappopp och Skirner", samt "Lagerbielke, af Chapman och Thor", kosan till sistnämnda ångkorvett, å vilken D.M. sedemera stannade att öfvervara en för tillfället anordnad kappsegling och kapprodd. Den förra utfördes af officerare vid k. flottan, och två priser utdelades vid dess slut. I den senare deltog blott jungmän och skeppsgossar, och gåvos då 4 priser. Ombord på "Chapman" intogs derefter déjuner, hvori 250 à 300 personer deltog och då konung och drottning härefter återvände till staden, mannades rå och gafs kunglig salut. På aftonen gaf hr amiral Sundin middag för D.M.

Vid 8-tiden uppvaktades de kungliga gästerna här åter med sång af allmänna sångföreningen, som derefter höjde ett fyfaldigt "hurra", hvarpå följde fanfarer af musikkåren.

I dag har konungen besökt flottans varf och der från kl. 9 till 12 f.m. genomgått verkstäder och förrådshus, medan drottningen å sin sida besökt institutet för dövstumma och barnhemmet.

Middag intages af konungaparet hos grefe Wachtmeister på Skärfa och i afton gifver staden för D.M. bal å rådhuset.

Ett fyrverkeri kommer derunder fram på qvällen att på stora torget afbrännas.

I morgon försiggår de höga gästernas afresa, kl 10 f.m då alla de damer som i onsdags innehaft platser på läktarne å bangården, få, om de så behaga, återigen intaga desamma.

Fredagen den 14 augusti.

H. Maj:t konungen har behagat tilldela en gratifikation till det underbefäl och manskap, som varit använda till honnörsvakt hos D.M. under deras närvaro äfvensom till underbefäl och besättningar å kanonbåten Gunhild, i den kongl. slupen, i ångslupen Pilen och segelbåten Biskopen samt till garnisonen å fästningen Kungsholmen. Gratifikationen utdelas genom kommandanten i staden försorg.

Tisdagen den 8 september 1874

Ett sorgligt tidens tecken.

Sedan Karlskrona-Wexiö-jernvägen öppnats för allmän trafik, ser man hvarje Söndag en massa ungdom från de socknar närmast Wexiö, som denna linje berör, strömma in till staden.

Åtskilliga af de unga bonddrängarna begagna sig af sin vistelse i staden så, att de i afresans ögonblick befinna sig i ett mer eller mindre rusigt tillstånd, ja, somliga af dem äro till den grad berusade, att de måste nedföras i polisvaktkontoret. Högst beklagligt är det, att så dåligt bruk göres af de nu

Avslutningsvis en bild från spårområdet mot Brohålan med Pantarholmen i bakgrund. Bilden från 1960-talet, har inte ett dugg med artikeln att göra, men visar, att banan nu elektrifierats. Trots det närmar sig ett ånglok stationen. Här innanför häckarna kan te sig skräpigt, men visar denna arbetsplats, många säkert redan glömt, och den miljö resenärer med tåget mötte, genom fönsterrutan, då tåget saktade ned farten, innan perrongen tog vid.

rikliga arbetsförtjänsterna. Sistlidne Söndag fingo ej mindre än 7 drängar till följe af omåttligt njutande af svenska nationalnektarn husrum i finkan.

<h2 style="color: red;">Saknar Du en bok?</h2>	
<i>"Tore Nobling".</i> Text: Erik Langemark (1985).	140:–
<i>"Västerudden"</i> av Bengt Andersson (1987).	140:–
<i>"Jarramas"</i> av Vincent Rundqvist (1990).	140:–
<i>"Hemma vid varvsmuren"</i> av Bengt Andersson (1993).	180:–
<i>"Flottans musikkår"</i> av Per Rostin (1994).	120:–
<i>"En stadsvandring med Erik Langemark".</i> Text: Kelly Lindblom (1995).	220:–
<i>"Det gamla fotografiet"</i> av Åke Ulvesjö (1997).	130:–
<i>"Vår ungdoms badplats".</i> Saltö – Ekholmen (1998).	150:–
<i>"Två Karlskronå-företag"</i> av Kjell Nilson/Stig Larson (1999).	190:–

Styrelsens verksamhetsberättelse för 1999

Styrelsen för Föreningen Gamla Carlsrona har vid sammanträde den 7 februari 2000 beslutat avge följande berättelse över 1999 års verksamhet:

Styrelse (sedan årsmötet den 11 mars 1999)

Mats Mårtensson	ordförande	Invald 1995
Göran Mårtensson	vice ordförande	1996
Sten A. Petersson	protokollförare	1977
Gun Ekedahl	sekreterare	1997
Wanja Magnusson	kassör	1999
Åke Nordin	ledamot	1978
Emma Anbrand	ledamot	1999
Jan-Erik Jansson	ledamot	1999
Jesper Magnusson	ledamot	1999
Lennart Heller	suppleant	1999
Kerstin Petersson	suppleant	1999
Rolf Svedberg	suppleant	1999
Gunilla Wirbrand	suppleant	1999
Ingrid Yllenius	ständigt adjungerad	(1996)

Revisorer

Helen Hansson	ordinarie	1993
Ingemar Nilsson	ordinarie	1999
Ingrid Wijk-Arnoldsson	ersättare	1999
Margit Svensson	ersättare	1999

Valberedning (utsedd av styrelsen)

Lennart Kloo	sammankallande
Stig G. A. Nilsson	
Gunnar Ekström	

Utskott och kommittéer

Arbetsutskott, programkommitté, redaktionskommitté samt kommitté för stadsplane-, miljö- och byggnadsärenden har varit organiserade inom styrelsen och verkat som föregående år. Det innebär att till den sistnämnda kommittén har även detta år Lennart Kloo och Stig Larson adjungerats. Arbetsutskottet anlitas endast då det är omöjligt att kalla hela styrelsen.

Arbetet med årsbok 1999 har skett under en bokkommitté ledd av Mats Mårtensson där förutom författarna även Lennart Kloo ingått. En utställningsgrupp för att organisera utställningar och en grupp för att bevaka Sven Greens skolbokssamlings öden har bildats samt en kommitté för att organisera flytten till den nya lokalen och iordningsställandet av densamma har verkat.

Styrelsens arbete

Styrelsen har haft 12 protokollförda sammanträden. Utöver dessa har enskilda styrelsemedlemmar träffats informellt för kommittémöten och arbetssammankomster.

I och med att Göran Kockum lämnade styrelsen slutade han även den tjänst som ombudsman han uppburit ersättning för. De uppgifter han hastigt lämnade fick initialt tas över av ordföranden utan ersättning för detta. Styrelsen har under verksamhetsåret arbetat helt ideellt.

Vid Blekinge Hembygdsförbunds årsmöte i Backaryd representerades föreningen av dess ordförande som nöjt kunde konstatera att den avgift F.G.C. betalar till länets hembygdsförbund blivit lägre i samband med införandet av "maxtaxa". Han önskade att Bl. hembygdsförbund agerar för att samma princip skall gälla även för SHF, vilket styrelsen lovade ta ställning till. Han framförde även behovet av att hembygdsförbundet agerar gemensamt med föreningarna när det gäller inköp och utveckling av mjukvara till de senares datorer. Ett arbete som nu är igångsatt!

Föreningen har representerats av dess ordförande vid flera högtidliga tillfällen, såsom vid begravningarna av förre F.G.C.-ordföranden m.m. Bo Swahn och av Baldersfondsdonatorn, samt vid firandet av Blekinge Museums 100-årsjubileum den 19 juni.

Flera organisationer, föreningar och myndigheter såväl som privatpersoner söker föreningens hjälp och bifall. Därvidlag har föreningen agerat för att få en kopia av ett portöverstycke i smide från 1765 uppsatt där en gång originalet suttit i det nuvarande köpcentret Wachtmeister.

Föreningen har även ingått i en grupp som anvisat alternativ placering av det som nu heter *Baltisjkplatsen* på Verkö, och därigenom förhindrat att "*Tårarnas allé*" vid Bastion Aurora bytt namn.

Föreningen får ofta förfrågningar från olika håll om att berätta och visa bilder över Karlskrona. Olika styrelseledamöter (nuvarande och förutvarande) har varit tillmötesgående. Exempelvis har Lennart Kloo gästade synskadade och Mats Mårtensson har visat film för mellanstadieelever på Verköskolan.

Föreningens medlemsantal

Den 31 december 1999 uppgick antalet medlemmar till 4 544, vilket är en ökning med 52 medlemmar.

Årsavgiften

Medlemsavgiften för 1999 har varit 40 kronor. En låg avgift som gör det möjligt att fortsätta vara Sveriges största hembygdsförening!

Ekonomi

Många medlemmar anser att föreningen bedriver en viktig verksamhet och är villiga att tillskjuta ett belopp utöver medlemsavgiften.

Tack vare dessa gåvor, kostnadseffektivitet och bra placeringar av föreningens medel, visar bokslutet ett överskott, trots att kostnaderna för *Kaulskroniten*, programverksamheten, annonsering, hyra, telefon, porto m.m. utslaget per medlem överstiger medlemsavgiften!

Årsmöte

Föreningens årsmöte ägde rum i Stadsbibliotekets hörsal torsdagen 11 mars.

Vid ett långt och turbulent möte med Elisabeth Mattisson som årsmötesordförande diskuterades lämpligheten i att styrelsefunktionärer ersätts för sitt arbete.

Vid årsmötet avgick även Åke Ulvesjö, Marianne Eliasson, Hans Lindqvist och Åke Swärdh. Lars Sivall hade tidigare lämnat styrelsen och Ingrid Yllenius hade i samband med Kockums utträde ur styrelsen avböjt omval till kassör varför valberedningen begick mistaget att inte föreslå henne annat styrelseuppdrag.

Efter många år som föreningens revisor lämnade Eric Carlsson sitt uppdrag p.g.a. ålder och sjukdom.

Hedersmedlem

Vid årsmötet utsågs Åke Ulvesjö till hedersmedlem.

Stipendier

Den generöse donatorn bakom *Björkholmens Baldersfond* (som önskade vara anonym) avled dessvärre under sommaren. Han tillskjöt ytterligare medel så att vi utan att tära på kapitalet kunde utdela ett stipendium à 10 000 kr vardera till Marie Paulsson (saxofon), Karolina Nilsson (tvärflöjt) samt Sebastian Wilke (sax).

Avkastningen på *Jultomtefonden* är så låg att F.G.C. även 1999 bekostat ett stipendium à 5 000 kr som detta år tilldelades teaterstuderanden

Johan Rönnerholm.

Förutom årets stipendiater fick den blivande kantorn Maria Nordström (orgel), en fantastisk gåva av den i stipendiekommittén ingående musikdirektören Knud Pedersen. Pedersen som p.g.a. sin nedsatta syn inte längre kan läsa noter, gav bort hela sin värdefulla notsamling för orgel.

Övriga aktiviteter

- 18 april Bussutfärd till Torhamns udde och Kristianopel. Trots regn och blåst som omöjliggjorde ringmärkning, berättade Björn Eyvind Swahn om fåglar. Efter lunch på *Kristianopels Gästgiveri* och promenad vid ringmuren gjorde vi en spontan extratur till Brömsebro och *Fredsstenen* under John Karlssons oförberedda, men kunniga, guidning.
- 1 maj Revelj i samarbete med *Marinens Musikkår* och dess vänförening samt *Björkholmens Byalag*. För vers och vinjetter på deltagarkortet har för nittonde gången Bert Svanstein och Sven-Olof Bergström svarat. Tryckningen bekostades av Föreningssparbanken.
- 29 maj Kulturmonstring på Blekinge Museum. F.G.C. deltog med flickorna som emottagit Baldersstipendium i ett program tillsammans med *Bibliotekets Vänner*, där bl.a. Torsten Samzelius läste ur sin bok "Resor till Carlskrona" (föreningens årsbok 1992).
- 24 juni Lövmärknaden: Öppet hus i föreningslokalen, försäljning på den vanliga platsen framför Tyska kyrkan.

Glada miner vid stadsvandring 24 augusti 1999. Fr.v. vägvisaren Lennart Kloog, Mats Mårtensson (i stråhatt från Guatemala) samt ägaren till "Klintastugan" Hästkoarnsgatan 3, Katarina Lauste-Jurvin, som upplät sitt hem åt 65 intresserade. Foto: Gunnar Ekström.

- 15 aug. Hembygdens Dag i Wämöparken: Försäljning, medlemsvärkning.
- 24 aug. Stadsvandring: Karlskronagårdar. Under Lennart Kloos kunniga berättande gick vi från Bergkvistska gården till "Klintastugan", Hästkvargsgatan 3, där ett 60-tal personer blev insläppta av Katarina Lauste-Jurvin. På vägen dit besökte vi även Louise Hederstierna på Fortifikationsgatan 3 som berättade om sin gårds pietetsfulla restaurering.
- 16 sept. Stadsvandring i Lyckeby där Tor Widfelt och Bo Nilsson från *Lyckeby Gille* berättade om Kronokvarnen – med anledning av att denna "satellit" ingår i Världsarvet – och om andra sevärdheter längs ån.
- 5 okt. Filmvisning i Sparresalen av filmen "Svea Forato". Filmen visades stum men med kunnig speakertext av Nils-Harald Ottosson.
- 28 nov. Julskyltning: Öppet hus i föreningslokalen med glögg och tillbehör. Försäljning, medlemsvärkning.
- 6 dec. Filmvisning i Sparresalen av bildspelet "En resa i Sveriges trädgård" av och med "Sverigevandraren" Tommy Nilsson, Ronneby.
- 18 dec. Julmarknad i Wämöparken. Försäljning, medlemsvärkning.

Stadens omdaning

Genom kommittén för stadsplane-, miljö- och byggnadsärenden har styrelsen yttrat sig över de detaljplaneförslag som Karlskrona kommun tillsänt föreningen, samt skrivit insändare och "lobbat" lokala politiker. Detta har bl.a. fått till följd att *Rotundan* på Gräsvik tillsvidare inte får rivas utan att möjligheten att flytta den utretts. (Vi såg gärna att den placerades i Wämöparken). Andra ärenden i vilka vi yttrat oss: *Pottholmen* (Strandgården), *Stumholmen* (Kustbevakningen), *Hemmet 25* (Pantarholmen), *Gullberna Park*, ev. försäljning av *Nordenskjöldska gården, kv. Stuart* (Drottningg. 63), *kv. Axel* (Gasverkstomts-hotellet), busskuren framför Vattenborgen och ombyggnaden av f.d. Marinmuseet.

Dessutom verkar vi för att *Bergkvistska gården* och *Portalkran 14* (den "franska") på varvet skall byggnadsminnesförklaras.

Årsboken

Föreningens årsbok 1999 "*Två Karlskrona-företag*" är en antologi av två olika författare; Kjell Nilson har skrivit om *Dynapac/Vibro-Verken* och Stig Larson har skrivit om *Carl E. Lindwall*.

Boken är tryckt i Lund av *BTJ-Tryck* i 2000 ex och för att göra det utmärkta innehållet rättvisa, framställd i högsta tänkbara kvalitet; väl inbunden med strukturlaminerat omslag, över 150 bilder – många i färg – och tryckt på ett kraftigare papper.

Manuset fördes över till digital form av Mats Mårtensson som även gjorde layout (hur bilderna skulle ligga i förhållande till texten) vilket bidrog till att medlemspriset kunde sättas så lågt som 190 kr.

Mats Mårtensson låg även bakom utformningen av reklamfoldern som presenterar boken och skrev texten till denna.

Medlemsbladet

"*Kaulskroniten*", fjortonde årgången, har utkommit med två nummer. 1-99 på 32 sidor innehöll förutom sedvanlig verksamhetsberättelse, en artikel där "Sonney" berättar om sin orkester. I nr 2-99 på 48 sidor, skriver bl.a. Åke Ulvesjö om *Lyckeby Trafikförening*, Ivan Björkman om kakelfabriken och Nils Sandberg lägger fram en teori om *Kobebus*. Den artikel som rönt mest uppskattning var dock en samling av 100 år gamla foton med korta, förklarande texter av tidskriftens mångårige redaktör Sten A. Petersson.

Lokalen

Föreningslokalen Borgmästaregatan 6, har varit öppen onsdagar kl. 17 - 19 hela året med ett uppehåll under sommaren.

Efter att i endast något mer än två år varit i lokalen i det gamla kulturkvarteret *Bonde* blev den oss för trång. När möjligheten att flytta till en betydligt större lokal i ett av Karlskronas äldsta hus, där vi kan visa upp en del av våra samlingar och hålla möten, föredrag, visa film m.m. gavs, tillvaratog vi den!

Vår nya adress är Alamedan 11 (KFUM-gården).

Slutord

Under ännu ett framgångsrikt år, där vi strävat efter att göra föreningen och dess verksamhet känd genom att vara tillgängliga både för massmedia och för privatpersoner, har vi kommit i kontakt med en mängd olika personer. Resultatet har blivit att föreningen låtit tala om sig. Många av våra förslag har anammats av andra och intresset för vår förening har aldrig varit större. Ofta hänvisas till F.G.C. Den tidigare så motvilliga pressen har börjat jaga ordföranden och styrelsen på jakt efter föreningens ställningstaganden i olika frågor.

Föreningen har tacksamt mottagit ett stort antal gåvor, både i form av pengar och föremål. För dessa, liksom för den respons och uppmuntran vi får från nästan alla medlemmar, tackar vi och hoppas att vi kommer att motsvara förtroendet att leda Sveriges största hembygdsförening även under år 2000.

I föreningens nya lokal på Alamedan 11 finns flera fartygsmodeller byggda av *Thorvald Ljungblom* efter verkliga förebilder. I en monter skänkt till föreningen av hans dotter *Marianne Isacson* står modellen "*Stureholm*" som Thorvald Ljungblom byggde 1930. För den erhöll han ett diplom vid en modellbåtsutställning i Stockholm. Så småningom blev modellen skänkt till Föreningen Gamla Carlsrona där den dock tog skada av att bli flyttad flera gånger. Hösten 1999 lade *Bengt Crona* ner ett åttiotal timmar på att restaurera modellen. Färgerna som användes under restaureringsarbetet är skänkta av företaget *Bengts Färg*.

Bengt Crona är en karlskronit som hittat tillbaka till födelsestaden efter att ha bott 38 år i Stockholm. Hans yrkesverksamma liv började på Varvets elverkstad, men för att utbilda sig till ingenjör flyttade han till huvudstaden. Efter några år på FMV startade han vad som kom att bli en välrenommerad ingenjörskonsultbyrå i el- och mekanikbranschen med många anställda, huvudsakligen med försvaret som kund. Som pensionär tog han chansen att återvända till Karlskrona (Möllebacken och Sturkö).

Hans största intresse är modellbygge och han är med i föreningen *Panta Rei* för båtmodellbyggare. Bengt är även aktiv i *Lions* där han bl.a. har hand om "*Lions-tåget*" under Sail-dagarna.

För att inte restaureringsarbetet skulle varit förgäves samt att möjliggöra för föreningen att låta "*Stureholm*" exponeras i andra sammanhang har Bengt tagit fram den monter som nu skyddar henne. För tillfället håller han på att restaurera Ljungbloms modell "*Yngaren*". Nedan ger han en beskrivning av det fartyg Ljungblom avbildat och historien bakom en modell.

Mats Mårtensson.

m/s Stureholm

av Bengt Crona

Byggnadsår	1919	Lev. <i>Götaverken</i>
Ton - D.W	7880	
Brutto-ton	4600	
Hkr	2600	Dieselmaskineri från <i>Burmeister & Wain</i>

År 1911 bildades på initiativ av *skeppsredare Dan Broström "A-B. Svenska-Amerika/Mexico-linien"* i syfte att öppna en direkt och reguljär sjöfartsförbindelse mellan Sverige jämte närliggande länder och Nordamerika, Mexico och Västindien för att därigenom bättre tillgodose handel mellan nämnda länder. "*Stureholm*" var linjens första motorfartyg och seglade som fraktfartyg.

Artikelförfattaren med den fartygsmodell han restaurerat. Foto: Mats Mårtensson.

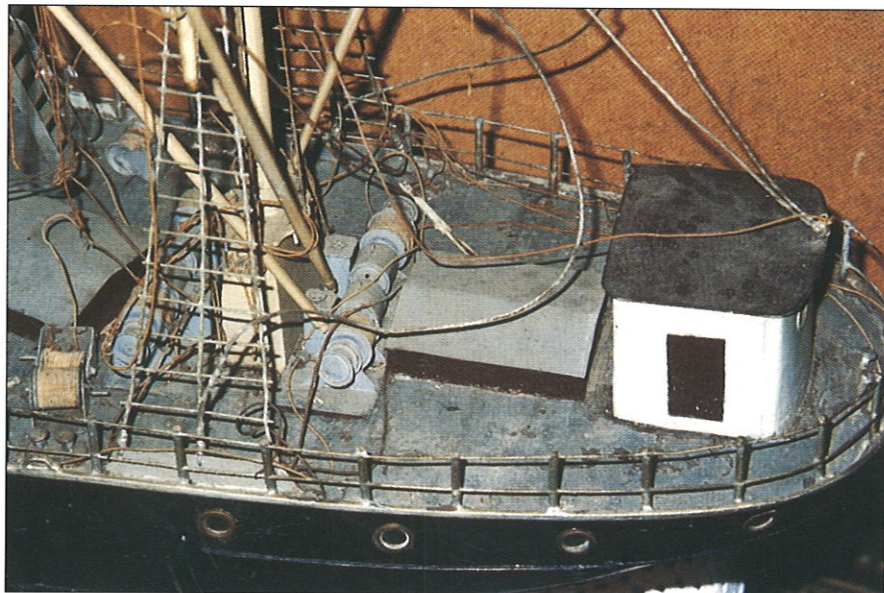
Omkring årsskiftet 1939-40 gjorde "Stureholm" en nämnvärd räddningsinsats. Engelska hjälpkryssaren "Jervis Bay" gick mot det tyska slagskeppet "Scheer" som då anföll en konvoj. "Jervis Bay"s kanoner nådde inte fram. Femton minuter senare stod "Jervis Bay" i brand efter flera träffar. När "Jervis Bay" började brinna gick "Admiral Scheer" närmare och överöste det brittiska fartyget med eld från tunga vapen. "Jervis Bay" sköts sönder, men avlossade skott in i det sista. Då sågs den brittiske kaptenen med ena armen bortskjuten stå på bryggan och ge order. De som överlevde hoppade i livbåtarna, medan granaterna regnade över dem.

Det är här det svenska fartyget "Stureholm" kommer in i bilden. Hon befann sig i den anfallna konvojen och upptäckte de skeppsbrutna från "Jervis Bay". Alla överlevande var sårade och en var dessutom döende. "Stureholms" kapten, *Sven Olander*, och hans besättning lämnade konvojen och gick mot den brinnande "Jervis Bay" under det att ett stort vattenområde oupphörligt var föremål för tysk eld.

Så här berättade kapten Olander i *Halifax Daily News*: "Från 'Stureholm' såg vi striden och på bryggan fattade vi beslutet att i skydd av en dimridå gå mot 'Jervis Bay'. 65 av 190 man räddades av 'Stureholm'. Flertalet på 'Jervis Bay' visste att de gick en säker död till mötes, då de tog strid mot 'Scheer' för att skydda konvojen. 32 man från Sverige var med om 'Jervis Bay'-undsättningen".

Så här såg modellen av "m/s Stureholm" ut före restaurering... Foto: Bengt Crona.

OFFICIELL INVIGNING!

Föreningen Gamla Carlscrona hälsar alla varmt välkomna att besöka våra nya lokaler på Alamedan 11, där vi håller "ÖPPET HUS" söndagen den 9 april.

Klockan 12.00 ringer vi högtidligen in de nya lokalerna och inviger därmed utställningen av skänkta föremål, som vi nu har glädjen att kunna visa upp!

Kom och träffa den nyvalda styrelsen, samt övriga i föreningens "familj" av kulturpersonligheter; författare, konstnärer, tidigare ordföranden, m.fl.
Umgås med likasinnade medlemmar!

KA 2-oktetten spelar under dagen!

Resten av vårens program – se föregående uppslag!

